

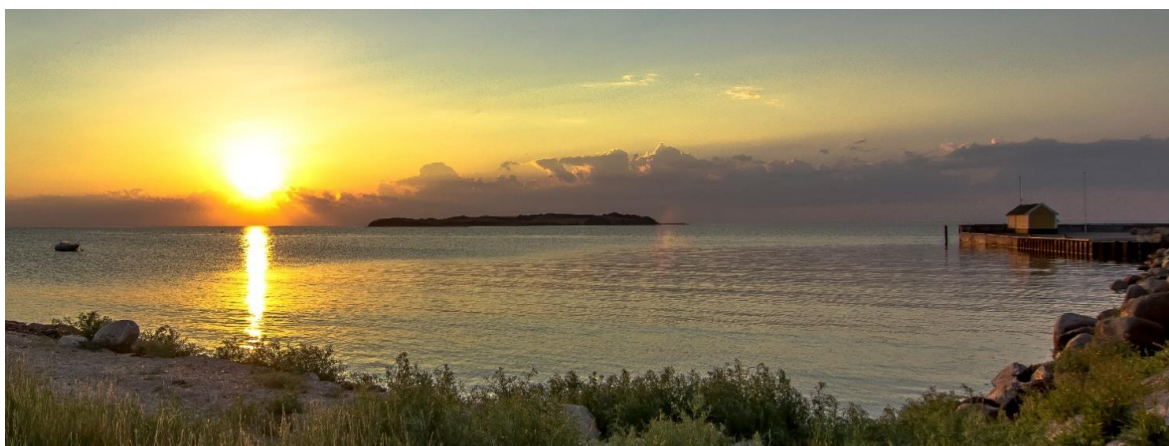
LAG'er understøtter dansk turisme

Danmark står over for sin første nationale turismestrategi. Turismen skaber arbejdspladser og vækst i hele landet, og rummer store potentialer for yderligere vækst og arbejdspladser i årene fremover, hvis en realiserbar strategi for turismen sættes i søen. Som forarbejde til den nationale turismestrategi har Det Nationale Turismedforum udarbejdet en statusanalyse for den danske turisme, som blev offentliggjort i marts 2016. I forbindelse med offentliggørelsen udtalte Erhvervs- og Vækstminister Troels Lund Poulsen: *"Det er vigtigt, at vi gør en aktiv indsats for at styrke turisterhvervets muligheder i vores kystnære områder, som ikke oplever vækst."*¹

Allerede et par måneder inden, i januar 2016, fremlagde Kommunernes Landsforening (KL), deres anbefalinger til den nationale turismestrategi. Anbefalingerne favner mange relevante, men samtidigt også meget bredt favnende indsatsområder, som kommunerne finder væsentlige når turismens potentialer skal forløses. Samtidigt peger udspillet også på flere af de udfordringer, der skal adresseres, for at idéerne kan gøres til virkelighed.

Netop det, at gøre mange forskelligartede idéer til virkelighed, er de lokale aktionsgruppers spidskompetence. De lokale aktionsgrupper (LAG'er) er en del af det danske landdistriktsprogram, men beskæftiger sig med alt andet end landbrug. LAG'erne uddelte i 2015 mere end 70 mio. kr. til realiseringen af gode projekter, hvoraf rigtig mange af projekterne helt eller delvist handler om at give turismen et løft. Udvikling af turisme, erhverv, lokale servicefaciliteter og bosætning er de højest prioriterede indsatsområder for LAG'erne. Udviklingen drives og understøttes desuden gennem de synergier, der, med LAG'ernes lokale forankring og brede netværk, kan skabes. Dette gør effekterne af udviklingsindsatsen endnu større og mere levedygtige fremover.

De lokale aktionsgrupper er derfor et oplagt bud på et veletableret, landsdækkende erhvervsfremmesystem, som kan og vil understøtte realiseringen af det store vækstpotentiale inden for turisme særligt i Danmarks landdistrikter. – Og de lokale aktionsgrupper er klar til at gøre det i endnu højere grad, hvis regeringen og Folketinget, i forbindelse med udmøntningen af den nationale turismestrategi, vil have yderligere midler ud at arbejde for turismefremme i de kystnære områder og landdistrikterne fra dag ét.

Solnedgang ved Havnsø. Foto: Colourbox.

¹ Erhvervs- og Vækstministeriet, pressemeddelelse d. 11.03.2016 "Turismeanalyse viser store regionale og kommunale forskelle".

Turismeerhvervet er vigtigt, især i landdistrikterne

KL og Det Nationale Turisforum er enige om, at der er vækst i dansk turisme, men også at det kunne gå bedre. Begge bemærker ligeledes, at en stor del af de kommuner, hvor turismen har størst økonomisk betydning, ligger i landdistrikter. Det gør turismeerhvervet til et erhverv, som kan bidrage til et Danmark i balance. KL har opgjort turismeomsættningens andel af den samlede omsætning i alle kommunerne. Til dette kan der bemærkes, at kun i to ud af de 20 kommuner, hvor turismeomsætningen udgør mere end 3,3 % af omsætningen i kommunen, er der ikke en lokal aktionsgruppe (Helsingør og Dragør). Af de 11 kommuner, hvor omsætningen fra turismeerhvervet udgør mellem 2,3 og 3,3 % af den samlede omsætning i kommunen, er det kun tre, der ikke har en lokal aktionsgruppe (Roskilde, Frederikssund og København). De lokale aktionsgrupper er altså i høj grad til stede, der hvor turismen er et vigtigt erhverv i kommunen. LAG'erne er klar til at understøtte den fortsatte udvikling af turismen, i alle de kommuner, der har en LAG; både de kommuner hvor turismen allerede nu fylder meget, men også i de kommuner, hvor potentialet fortsat er uforløst.

De lokale aktionsgrupper prioriterer at støtte turismeerhvervet

I landets største lokale aktionsgruppe, LAG Midt-Nordvestsjælland som dækker kommunerne Odsherred, Holbæk, Lejre, Sorø og Kalundborg, gik en tredjedel af tilskudsmidlerne i 2015 til direkte at støtte udvikling inden for turismeerhvervet, og mere end fire ud af fem af de støttede projekter bidrager til udviklingen af turismen i området. En anden tredjedel af støttemidlerne gik til at skabe bedre servicefaciliteter og rammevilkår i området, hvilket i høj grad også understøtter turismen. De forbedrede servicefaciliteter tæller blandt andet et Maritimt Aktivitetshus på Røsnæs Havn, der som et blåt anker for oplevelsesruten "Røsnæs Rundt" vil komme mange turister til glæde hvert år; samt en storskærmsbiograf på Holbæk Havn, hvor turister og lokale får mulighed for gratis at følge store sportsbegivenheder og gode film under den danske sommerhimmel, for bare at nævne et par eksempler. Mere end halvdelen af de udelte tilskudsmidler fra LAG Midt-Nordvestsjælland gik i 2015 således til direkte eller indirekte at understøtte udviklingen af turismen for området som helhed. Flere af landets andre lokale aktionsgrupper har i 2015 støttet turisme-relaterede projekter med helt op til 85 % af deres tilskudsrammer for 2015.

Maritimt Aktivitetshus Røsnæs, som er under opførelse. Tegning fra ansøgningsmateriale.

Lokal forankring sikre synergier og skaber samarbejde

KL oplyser i udspillet til den nationale turismestrategi, at kommunerne er den største bidragsyder i direkte finansiering til dansk turisme, med investeringer for mere end 300 mio. kr. i 2014. Af samme grund opfordres der til, at den nationale turismestrategi skal understøtte kommunernes arbejde på turismeområdet. Dette gør de lokale aktionsgrupper allerede. Dels har kommunerne, og regionerne, i de områder hvor der er etableret lokale aktionsgrupper, alle et medlem siddende i den lokale aktionsgruppes bestyrelse. LAG'ens udviklingsstrategi skal desuden godkendes af både kommuner og region, netop for at sikre et tæt samarbejde og understøttelse af lokale og regionale udviklingsstrategier.

Der findes mange gode eksempler på de lokale aktionsgruppers evne til at samle aktører på tværs af kommunegrænser. På Fyn har de to lokale aktionsgrupper, LAG SØM og LAG MANK (SØM: Syd-, Øst- og Midtfyn, MANK: Middelfart, Assens, Nordfyn og Kerteminde), i 2015 taget initiativ til, samt støttet, etableringen af Blå Støttepunkter Fyn rundt – topmoderne naturpladser med shelterfaciliteter langs kysten. Bag projektet står en arbejdsgruppe bestående af de fem involverede kommuner, de fem lokale turistorganisationer samt LAG SØM og LAG MANK.

*De arkitekttegnede shelters ved Fyns kyster.
Billede fra bookenshelter.dk*

Lokalt forankrede destinationssamarbejder og tværkommunale turismesamarbejder understøttes

Tværkommunale destinationssamarbejder fremhæves som et indsatsområde, der bør adresseres og prioriteres i den nationale turismestrategi. Disse samarbejder skaber kritisk masse og større effekt af indsatsen, samt en bedre og mere sammenhængende oplevelse for turisterne. Det er noget, de lokale aktionsgrupper allerede har opbygget god erfaring med. I Vestsjælland støttede den lokale aktionsgruppe, Udvikling Nordvestsjælland, etableringen af Naturpark Åmosen, der har skabt nogle helt unikke rammer for natur- og kulturoplevelser på tværs af kommunegrænserne mellem Kalundborg, Holbæk og Sorø. Ud over at synliggøre området som en attraktion for turisterne, har etableringen af Naturparken også bidraget til øget iværksætter i lokalområdet. Her kan flere borgere se sig selv i etableringen af nye virksomheder, der kan understøtte turisternes oplevelse i området, fx med Bed-and-breakfast, cykeludlejning, sejls m.m.

Nord for Naturpark Åmosen, i Odsherred, støttede den samme LAG etableringen og udviklingen af Danmarks første UNESCO certificerede Geopark, Geopark Odsherred, og øst for Naturparken støttede man omdannelsen af Brorfelde Observatorium, der er under forvandling fra feltstation til astronomi-attraktion. Den lokale aktionsgruppe som fællesnævner for disse tre projekter har yderligere ansporet dem til samarbejde efter etableringen. Således er de nu i fællesskab i gang med at udvikle nye aktiviteter og pakkeløsninger til turisterne med udgangspunkt i områdets geologi.

Brorfelde Observatorium.

Sammen om finansieringen

Når Danmark og EU gennem de lokale aktionsgrupper støtter udviklingen i landdistrikterne, og turismen i landdistrikterne, sker det altid i samarbejde med andre investorer. LAG'erne kan nemlig højst yde støtte til halvdelen af projektudgifterne. De andre investorer er bl.a. virksomheder, organisationer, foreninger, andre fonde og private borgere. Hvilke investorer, der deltager i finansieringen af et givent projekt, afhænger i høj grad af projektet. Der er dog ingen tvivl om, at LAG-ordningen er et eksempel på en veletableret og meget fleksibel model for, hvordan offentlig-private investeringer, også i et kvalitetsløft af turismen, kan udfoldes. En rapport, udarbejdet for Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter omkring de offentlig-private investeringer, der foretages gennem de lokale aktionsgrupper, viste at midlerne fra LAG'erne som regel geares med tre kroner for hver krone LAG'erne støttede med. Rapporten viste, at i hvert af årene fra 2007-2012 har der været anvendt 143 mio. kr. til projekter med tilskud fra LAG'erne. Heraf er der i gennemsnit udbetalt 33 mio. kr. fra LAG-midler, svarede til ca. én fjerdedel af den samlede finansiering til projekterne. I gennemsnit i hvert af årene er LAG-midlerne suppleret med anden offentlig medfinansiering (fra fx kommuner, regioner og landsdækkende almennyttige fonde) på 28 mio. kr. og privat finansiering på 82 mio. kr.² De lokale aktionsgrupper kan støtte alt lige fra bedre en isbod på stranden, et aktivitetshus i nationalparken, bredbånd og mobildækning i feriehusområderne, produktudvikling, virksomheds-etablering og -udvikling, events, servicefaciliteter, markedsføring, destinationssamarbejder og kompetenceløft, med mere. Det aktuelle, lokale behov er med andre ord i fokus.

Kultur er en del af LAG'ernes DNA

Kulturturister er en god forretning, i det de har et større døgnforbrug, når de er på ferie, end turister generelt har. Af samme årsag opfordrer KL til, at tilbud for kulturturisme indtænkes i de andre turismeområder. Når turisterne adspørges om deres oplevelser i Danmark, udtrykker de stor tilfredshed med vores smukke kyster, strande og flotte landskaber, mens udvalget af kulturelle seværdigheder og kultur- og fritidsaktiviteter ikke vækker samme tilfredshed.

De lokale aktionsgrupper har de lokale kulturværdier og stedsbundne ressourcer som en hjørnesteen i deres fundament, og er derfor i høj grad bevidste om at indtænke de lokale, kulturelle potentialer i de projekter, der støttes. LAG'erne er således med til at øge udbuddet og kvaliteten af kultur- og fritidsaktiviteter, som efterspurgt af turisterne. De lokale aktionsgruppers store lokalkendskab og netværk understøtter samtidigt synergier omkring disse kulturelle fokuspunkter, så synlighed og effekt øges. Et eksempel er projektet 'Vævernes hus', som foreningen Vævere i

Katstrup Gods med Vævernes Hus til højre.

Vestsjælland står bag. Udgangspunktet er et kunsthåndværk, der tidligere har været en lokal styrkeposition, men som gennem de seneste 100 år har været i stor tilbagegang. Nu er foreningen ved at etablere en turistvirksomhed, der kan få kunsthåndværket til at blomstre igen. Foreningen har et meget tæt samarbejde med de lokale museer, hvor der har været meget roste og besøgte særudstillinger. Hele projektets omdrejningspunkt er dog etableringen af et besøgssted, som kan vise levende kunsthåndværk og kulturformidling – vævning. Den lokale aktionsgruppe fik formidlet kontakt til et lokalt stort gods, hvor nogle tiloversblevne bygninger nu kan få nyt liv med etableringen af Vævernes Hus. Godset har ellers ikke været åbent for offentligheden, men godsejeren blev så varm på idéen, at turisterne nu får en ekstra kulturel dimension med i købet, når de fremover besøger Vævernes Hus på Katstrup Gods.

² De lokale aktionsgrupper – introduktion og status for perioden 2007-2012, Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, februar 2013.

Kvalitetsløft af servicefaciliteter og bredbåndsdækning

Bedre og mere synlige attraktioner gør ikke hele forskellen, når det handler om at tiltrække flere turister til Danmark. Den basale service skal også have et løft, og det kan LAG'erne bidrage til. Til eksempel oplever næsten en tredjedel af befolkningen i landdistrikterne problemer med mobildækningen, hvilket selvfølgelig også gør sig gældende for turister, der opholder sig i fx sommerhusområder m.m. På Asnæs syd for Kalundborg blev der i 2014 etableret 4G mobil bredbåndsforbindelse med støtte fra den lokale aktionsgruppe, hvilket har haft en kæmpe betydning for området, dets beboere, virksomheder og gæster.

Erhvervsturisme og professionalisering

I midten af juni har Allinge på Bornholm de seneste fire år lagt gader, stræder og pladser til Folkemødet. Inspirationen kom fra den svenske "Almedalsveckan", og på bare fire år er Folkemødet blevet et tilløbsstykke uden lige, med en stigning på mere end 38.000 overnatninger og en bruttoværditilvækst på mere end 20 mio. kr. som følge. Startskuddet til Folkemødet var et udviklingsarbejde støttet af LAG Bornholm.

Folkemødet i Allinge. Foto: Colourbox.

Et godt stykke derfra, på Dragsholm Slot i Odsherred, var man i foråret 2016 meget tæt på at opnå en Michelin-stjerne til den ene af slottets to restauranter, og slottets ejer, Mads Bøttger, lægger ikke skjul på, at ambitionen fortsat er at få den eftertragtede stjerne i hus. En vigtig del af den gastronomiske oplevelse på Dragsholm er de lokale råvarer, ikke mindst krydderurterne fra slottets urtehave, som blev anlagt i 2009 med støtte fra den lokale aktionsgruppe. Samme år fik Kragerup Gods, hvor regeringen i januar holdt regeringsseminar, også støtte fra den lokale aktionsgruppe. "Uden LAG-midler fra Udvikling Nordvestsjælland var der ikke blevet nogen Go High-bane på Kragerup, og uden Go High-banen var hotel- og konferencevirksomheden på Kragerup ikke kommet så godt gennem de økonomiske kriseår", sådan sammenfatter ejeren af Kragerup Gods, Birgitte Dinesen, betydningen af de knap 500.000 kr., som Udvikling Nordvestsjælland bevilgede til projektet i marts 2009. Go High banernes 4,8 km gennem trætoppene besøges af flere end 30.000 gæster årligt.

Urtehaven på Dragsholm Slot i Odsherred, med den inddæmmede Lammefjord i baggrunden.

Invitation til dialog

Som vi har illustreret det på de foregående sider, så har de lokale aktionsgrupper landet over stor erfaring med at understøtte realiseringen af Danmarks turismepotentialer i de kystnære områder og i landdistrikterne. LAG'erne har tæt føling med de aktuelle lokale behov og potentialer, og vores indsats er tæt koordineret med kommunerne og regionernes strategier på området. Samtidigt har vi en god og løbende dialog og erfaringsudveksling de lokale aktionsgrupper i mellem, sådan at de gode idéer, erfaringer og best practice hurtigt kan sprede sig, fra Sønderborg til Skagen, fra Allinge til Lemvig. Men erfaringsudvekslingen og synergierne, som kan opnås ved turismeudvikling gennem de lokale aktionsgrupper, stopper ikke ved Danmarks grænser. Som LAG'er er vi en del af et stort europæisk netværk af lokale aktionsgrupper, hvor igennem vi kan finde samarbejdspartnere for de danske turismeaktører i det meste af Europa.

Det administrative setup omkring LAG'erne som erhvervsfremmesystem er på plads, og forankret i Erhvervsstyrelsen under Erhvervs- og Vækstministeriet, hvor det Nationale Turisme Forum også har sit ophæng. De nationale linjer og ønsker for udviklingen af turismen i Danmarks kystnære og landlige områder kan derfor nemt kanaliseres ud gennem LAG'erne, mens udviklingen kan følges tæt.

Vi er klar til at tage en dialog om vores fælles muligheder for at sikre, at ord bliver til handling, når talen falder på gøre en aktiv indsats for at styrke turisterhvervets muligheder i vores kystnære områder, som ikke oplever vækst. Vil du tage dialogen med os?

Med venlig hilsen

Danmarks lokale aktionsgrupper

Kontakt:

Flemming Engtoft Larsen,

Formand for LAG Midt-Nordvestsjælland: 51 31 64 56 eller flemmingengtoft@gmail.com

Nynne Larsby Friis,

Sekretariatsleder for LAG Midt-Nordvestsjælland: 42 47 00 58 eller nlf@lag-midtnordvestsjælland.dk

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer
i landdistrikterne